

АСПЕКТИ САМООСВІТИ УЧИТЕЛІВ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

століття // Літературна Україна. – 2011. – 17 лютого. – С. 1–3.

9. Дроздовський Д. Декоративна незалежність ворушить вусами вві сні // *www.drugshutasha*.

10. Дроздовський Д. Хвилі часу // Ліна Костенко. Річка Геракліта: Поезії. – К.: Либідь, 2011. – С. 280–321.

11. Жуковська Г. “Усе іде, але не все минає”. Пам’ять і час у творчості Ліни Костенко: Монографія. – К.: Книга, 2010. – 188 с.

12. Іванишин П. Проза генія, або роман опору Ліни Костенко // Дивослово. – 2011. – № 4. – С. 57–60.

13. Костенко Л. Записки українського самашедшого. – К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2011. – 416 с. – (Перлини сучасної літератури).

14. Кошарська Г. Творчість Ліни Костенко з погляду поетики експресивності. – К.: Вид-ий дім “КМ Acadetia”, 1994.

15. Краснова Л. Поезія Ліни Костенко. – Дрогобич: – Коло, – 2001, 200 с.

16. Левченко Г. Необароковий діаріуш людства Ліни Костенко // Слово і час. – 2011. – № 5. – С. 84–89.

17. Найдан М. Інші поети в творчості Ліни Костенко // Сучасність. – 1994. – № 10. – С. 151–161.

18. Панченко В. Особливості національного божевілля // День. – 2010. – 24–25 грудня.

19. Поезія Ліни Костенко в часах перехідних і вічних: Матеріали круглого столу / Ред.-упоряд. Т.В. Шаповаленко. – Х.: Прапор, 2006. – 164 с.

20. Слабошпицький М. Алгебра і магія неповторності // Літературна Україна. – 1980. – 19 вересня. – С. 2.

21. Слоньовська О. Біблійні образи й сюжети у творчості Ліни Костенко // Українська література в загальноосвітній школі. – 2010. – № 4. – С. 5–9; №5. – С. 2–6.

22. Стусенко О. Калейдоскоп Апокаліпсису // ЛітАкцент – 2011 – 31 січня.

23. Шевченко В. “Не треба вже поводирів. Нація не сліпа...” (Ліна Костенко “Записки українського самашедшого”) // Шлях перемоги. – 2011. – 13 квітня. – С. 8.

24. Яновська Л. Настав час не нидіти (про книжку Л. Костенко “Записки українського самашедшого”) // Урядовий кур’єр. – 2010. – 21 грудня, №239. – С. 6.

Стаття надійшла до редакції 14.07.2012

УДК 371.64

Оксана Микитюк, кандидат сільськогосподарських наук,

доцент кафедри життєвих компетентностей

Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

АСПЕКТИ САМООСВІТИ УЧИТЕЛІВ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

У статті здійснений аналіз і дослідження змістового, організаційного, методичного компонентів самоосвіти у системі післядипломної педагогічної освіти вчителів.

Ключові слова: змістовий, організаційний, методичний компонент самоосвіти вчителів.

Лит 9.

Постановка проблеми. Сучасний період модернізації освіти, який проходить в контексті реформування освіти, пред’являє підвищені вимоги до професійної компетентності педагога. Сьогодні стає очевидним, що суспільству потрібен мобільний педагог, який потребує безперервної самоосвіти і удосконалення особистісних і професійних якостей. В Україні формується інноваційне суспільство. Післядипломна освіта покликана формувати конкурентоспроможного фахівця, який володіє таким запасом знань, що вони можуть формувати інноваційний тип прогресу. В сучасних умовах реформування освіти в Україні значне місце відводиться модернізації післядипломної педагогічної освіти, стандартизації відповідно до європейського рівня освіти [6, 7, 8].

Система післядипломної педагогічної освіти, навчальні заклади цієї системи поставлені перед

необхідністю працювати не стільки на функціонування системи освіти, скільки на її розвиток, що передбачає зміну ретрансляційних завдань на дослідницькі, на виявлення освітніх потреб, вивчення специфіки освітніх процесів в системі післядипломної освіти. Концептуальні засади розвитку післядипломної освіти, розроблені у відповідності до Конституції України, закону України “Про освіту”, закону України “Про вищу освіту” та інших актах законодавства України з питань освіти з метою забезпечення розвитку післядипломної освіти, пропонують цілу ланку організаційних заходів. Серед яких відзначимо положення, яке передбачає формування освітніх програм навчання відповідно до стандартів підготовки фахівців певного освітньо-кваліфікаційного рівня та рівня вже здобутої освіти в залежності від категорії слухачів, характеру пізнавально-освітніх потреб. Слід зазначити, що в Концептуальних засадах розвитку післядипломної

АСПЕКТИ САМООСВІТИ УЧИТЕЛІВ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

освіти акцентується увага на тому, що післядипломну освіту слід розглядати не тільки як систему підвищення кваліфікації та перепідготовки спеціалістів, але й як пріоритетну форму системи освіти дорослих [6, 7, 8].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання неперервності педагогічної освіти, проблем самоосвіти, професійної орієнтації та адаптації фахівців постійно перебували в полі зору науковців і практиків – Л.І. Даниленко, В.В. Олійник, Н.Г. Протасова, О.Я. Савченко, С.О. Сисоєва.

Широкого висвітлення питання удосконалення педагогічного процесу набуло у працях М.М. Дарманського, М.І. Дробноход, І.І. Якухно та ін.

Мета статті теоретично обґрунтувати сутність і здійснити аналіз і дослідження змістового, організаційного, методичного блоків і їх компонентів в контексті дослідження проблеми самоосвіти вчителя у системі післядипломної педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу. Важливо відмітити, що становлення педагога, що відповідає сучасним запитам у професійній діяльності проходить безперервно, не тільки у період його базової перепідготовки, але й в ході навчання на курсах підвищення кваліфікації у системі післядипломної педагогічної освіти, оскільки знання і вміння, які сформовані у ВНЗ стають недостатніми для вирішення нових завдань, які постають перед вчителем. До процесу самоосвіти учителя в широкому змісті можна віднести вкрай різноманітні дії педагога (в тому числі і інтуїтивні), результатом яких є підвищення його професійної компетенції [6, 7, 8].

Питання професійної компетентності активно розглядаються у працях вітчизняних так і зарубіжних вчених. Зокрема, питання компетентності розглядалось у працях В.А. Болотова, В.А. Дьоміна, Е.Ф. Зесера, І.А. Зимняя, Дж. Равена, В.В. Серікова, О.Н. Шахматова, які розкривають суть компетентнісного підходу у освіті.

В їхніх працях акцентується увага, що професійна компетентність як складне, багатофакторне явище включає не тільки базові знання, але й ціннісні орієнтації спеціаліста, стиль взаємовідносин з людьми, загальну культуру і здатність до розвитку творчого потенціал і самоосвіту. У світлі сучасної гуманістичної парадигми невід'ємним елементом професійної компетентності вчителя є високий рівень його самоосвіти, включаючи знання, уміння і здібності, що необхідні для професійного росту. Удосконалення рівня самоосвіти вчителя уможливило наявність у нього певного світогляду, відносно стійкої життєвої мети і переконань, навиків

постійного самоаналізу і узагальнення педагогічного досвіду. Слід зазначити, що у деяких працях піднімається дослідження проблеми самоосвіти, зокрема у роботах (А.Я. Айзенберг, А.К. Громцева, Н.Д. Іванова, В.С. Ільїн, І.П. Наумченко, Б.Ф. Райского, Г.Н. Серікова та інших), але основні зусилля спрямовані на розкриття питань формування умінь і навичок самоосвіти учнів та студентів. Разом з тим, у роботах багатьох науковців наголошується важливість самоосвітньої діяльності у системі підвищення кваліфікації вчителів.

На думку А.Я. Айзенберг [1], самоосвітня діяльність є однією з форм розумової праці, що розвиває суспільну направленість особистості, її творчий потенціал, індивідуальність. В основі самоосвітньої діяльності, таким чином, є потяг усунути перешкоди між вимогами суспільства і вимогами власне до самого себе і рівнем відповідності цим потребам. Людина – суб'єкт, перш за все основних соціальних складових – праці, спілкування і пізнання – відзначав у своїх працях Б.Г. Аннаньєв [2, 310 – 340]. На думку Б.Г. Аннаньєва [2] зв'язку з цим є зміст говорити про такі функції самоосвіти, як самореалізація особистості, самоконтроль, самовизначення. У контексті сказаного самоосвіту вчителів можна представити, як:

1) особливий вид ініціативної пізнавальної діяльності, що здійснюється самостійно, або під керівництвом спеціалістів і спрямований на самореалізацію і самоактуалізацію особистості педагога;

2) як особливу форму самоудосконалення особистості, що виступає в формі певним чином організованого індивідуального пізнавального процесу, основу якого складає активна самостійна робота з джерелами інформації по визначеній методичній темі;

3) як елемент системи безперервної освіти особистості з метою вирішення освітньо-виховних завдань.

Таким чином, ми розглядаємо самоосвіту як системну педагогічну діяльність і припускаємо існування закономірного зв'язку самоосвіти вчителя з підвищенням його кваліфікації. Саме самоосвіта здатна вирішити ряд проблем в педагогічній діяльності, дозволяє вчителю професійно самоудосконалитися. Таким чином, ми визначаємо самоосвіту вчителя як форму підвищення кваліфікації, яка дозволяє йому з однієї сторони самостійно вибудовувати і реалізувати особистісно професійно важливу пізнавальну діяльність, а з другого боку – самоудосконалити рівень самоосвіти.

Виходячи з того, що самоосвіта повинна

АСПЕКТИ САМООСВІТИ УЧИТЕЛІВ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

включати ряд обов'язкових блоків, а саме змістовий, організаційний, методичний структуру самоосвітньої діяльності можна представити через характеристику її складових компонентів:

1. Змістовий компонент, який вказує на актуальність завдань, що включає: а) діагностику педагогічних умінь (самодіагностика) і професійних інтересів особистості; б) самостійну роботу з джерелами інформації; в) свідомий і усвідомлений вибір теми самоосвіти.

2. Організаційний компонент, що включає потребу і готовність вибрати шлях професійного саморозвитку з врахуванням: а) планування самоосвіти; б) перспективного плану самоосвіти у міжкурсовий період (самостійна робота).

3. Методичний компонент, який вказує на володіння техніками самоосвіти через: а) адекватний вибір форм, методів, засобів самоосвіти; б) консультації і робота в творчих майстернях з колегами, кураторами, методистами; в) самоаналіз, узагальнення і систематизацію свого власного педагогічного досвіду.

Виділяючи основні компоненти самоосвітньої діяльності, ми згідні з думкою А.Я. Азенберга [3], "що не дивлячись на велику індивідуальність і пластичність самоосвіти, її неможливо розглядати як стихійний процес". Таким чином, особистісно орієнтований підхід до організації підвищення кваліфікації і самоосвіти вчителя дозволяє забезпечувати професійно особистісний розвиток на засадах особистісної педагогіки.

Висновки. На основі здійсненого аналізу проблеми дослідження встановлено, що вкрай важливим залишається власне науково-методичний супровід самоосвіти вчителів. Водночас залишається низка питань, які не знайшли вичерпного обґрунтування у наукових дослідженнях. Так, залишається відкритим питання про діагностичний етап науково-

методичного супроводу, змістово-мотиваційний етап, консультативно-практичний і рефлексивно-оціночний. Враховуючи вищесказане, ми вважаємо, що успішність самоосвіти вчителя в багатьох випадках залежить від самоуправління процесом і від також від чинника безперервності самоосвіти вчителя. Вирішення цих питань визначають перспективи наших подальших досліджень щодо самоосвіти вчителя в системі післядипломної педагогічної освіти.

1. Айзенберг А.Я. Самообразование: история, теория и современные проблемы. Учебное пособие для вузов. – М., 1986.

2. Ананьев Б.Г. Избранные психологические труды. Т. 2. /Под ред. А.А. Бодалева. М., 1980.

3. Дубасенюк О.А. Методи формування професійної умілості майбутніх вчителів// Шлях освіти. – 1998. – № 3. – С. 37 – 40.

4. Зеер Э.Ф., Павлова А.М., Сыманюк Э.Э. Модернизация профессионального образования: компетентносний подход. М., – 2005.

5. Зимняя И.А. Ключевые компетенции-новая парадигма результата образования // Высшее образование сегодня. – 2003. – №5. – С. 22 – 27.

6. Енциклопедія освіти / Академія пед. наук. України; головний редактор В.Г. Кремень. – Юрінком-Інтер, 2008. – С. 300 – 408.

7. Малихін О.В. Методичні рекомендації для формування у майбутніх учителів потреби в професійній самоосвіті. – Кривий Ріг: КДПУ, 2000. – 24 с.

8. Протасова Н.Г. Післядипломна освіта педагогів: зміст, структура, тенденції розвитку. – К., 1998. – 176 с.

9. Сігасва Л.С. Проблема підготовки й підвищення кваліфікації вчителів у контексті неперервної освіти// Педагогіка і психологія. – 1999. – №3. – С. 94 – 100.

Стаття надійшла до редакції 27.06.2012

Джерела мудрості

"... над людським царством панує Всевишній, і дає його тому, кому хоче".

(Дан 4:29)

"...Я світло для світу. Хто йде вслід за Мною, не буде ходити в темряві той, але матиме світло життя"

(Ів 8:12)

